

“... ”

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu, 5. maddesinde, Devletin temel amaç ve görevlerinin, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaştırmaya uygun şekilde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak olduğu, 36. maddesinde, herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu, 38. maddesinde, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimsenin suçlu sayılmayacağı, 90. maddesinde ise, usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası anlaşmaların kanun hükmünde olduğu, bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulmayacağı, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası anlaşma hükümlerinin esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Yine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ile (2) numaralı fıkrasında, herkesin medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahip olduğu ve kendisine bir suç isnat edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında yukarıda yer verdiğimiz üzere adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde “değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nın] metne dahil” edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesine söz konusu ibarenin eklenmesinin amacının Sözleşme' de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriği belirlenirken Sözleşme'nin “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekir (Onurhan Solmaz, § 22).

5271 sayılı Kanununun 231. maddesi ile yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza iki yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezası ise hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebileceği ve bu kararın sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmayacağı hüküm altına alınmıştır. Yine 5271 sayılı Kanun'un 223. maddesinde ifade edilen hüküm niteliğindeki kararlar arasında “hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar” sayılmamıştır. Aynı Kanun'un 231. maddesinde belirtildiği üzere, denetim süresi içinde kasıtlı yeni bir suç işlenmediği takdirde açıklanması geri bırakılan hüküm

ortadan kaldırılarak davanın düşmesine, denetim süresi içinde kasıtlı yeni bir suç işlenmesi halinde hükmün açıklanmasına karar verilir. Ayrıca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararları itiraz kanun yoluna tabiidir.

Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki boyutu bulunmaktadır. Güvencenin ilk boyutu kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu boyutunun kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (Galip Şahin, B.No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39). Güvencenin ikinci boyutu ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (Galip Şahin, § 40).

Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez; suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyoğ, B. No: 2012/665,13/6/2013, §26).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre; hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar bir mahkûmiyet hükmü değildir (AİHM, Başvuru No: 4062/07, Karar Tarihi: 28/8/2012). Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen durumlarda sanığın suçlu olduğu konusunda ulaşılmış bir vicdani kanaat bulunmakta ve bu kanaat “kastan yeni bir suç” işlenmemesi şartına bağlı olarak hüküm ifade etmemektedir. Bu çerçevede ceza davası dışında fakat ceza davasına konu olan eylemler nedeniyle devam eden idari işlemlerde ya da uyuşmazlıklarda, açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet kararına dayanılması Anayasa Mahkemesi kararında da belirtildiği üzere masumiyet karinesi ile çelişebilir.

6586 sayılı Kanun ile 3269 sayılı Kanun’un 12. maddesine eklenen, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilse dahi, Kanun’da tahdidi şekilde sayılan suçlardan mahkum olanların sözleşmelerinin feshedilmek suretiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkilerinin kesileceğine dair hüküm, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile neticelenen ceza yargılamasındaki tespiti, sanığın yargılamaya konu eylemleri işlediği ve suçlu olduğu inancını yansıtan mahkûmiyet hükmüne dönüştürmekte ve sanığı bu statüde kabul etmek suretiyle mahkûmiyetle eş değer nitelikte bir sonuç doğurmaktadır.

İtiraza konu Yasa hükmü ile ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye giren ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektiren masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin ikinci boyutunun ihlal edildiği, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile neticelenen ceza yargılamasında, anılan kararı, sanığın yargılamaya konu eylemleri işlediği ve suçlu olduğu inancını yansıtan mahkûmiyet hükmüne dönüştürdüğü, hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen ve mezkur düzenlemeye istinaden tesis edilen işlemlere muhatap olan şahıslar bakımından, hüküm giydiği çıkarımında bulunulabileceği ve suçlu olduğuna yönelik bir ithamın söz konusu olacağı kanaatine varılmıştır.

IV) SONUÇ VE İSTEM:

Yukarıda açıklanan nedenlerle, Anayasanın 152. maddesinin birinci fıkrası ile 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 40. maddesi uyarınca, bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kanıya götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurması öngörüldüğünden ve bakılan davada uygulanacak kuralın (3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu'nun 12. maddesinin 4. fıkrasının (b) bendinde yer alan "hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilse dahi" ibaresi);

Anayasanın 2., 5., 36. ve 38. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varıldığından, anılan kanuni düzenlemenin iptali istemiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, dava dosyasının onaylı bir örneği ile iş bu kararın aslının Anayasa Mahkemesine gönderilmesine, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar ve en çok 5 ay süreyle davanın geri bırakılmasına, bu süre içerisinde Anayasa Mahkemesince bir karar verilmemesi halinde, mevcut mevzuat hükümleri ile dosyadaki bilgi ve belgelere göre davanın görülmesine, kararın bir örneğinin taraflara tebliğine, 26/05/2021 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."